

DE EMMAUSGANGERS VAN JOHANNES VERMEER.

Het was in 1921, dat voor het laatst een door niemand omstreden werk van Johannes Vermeer, het kleine paneel, een meisje met roode muts, in particulier bezit in den Elzas, ontdekt werd. Het bevindt zich thans in de collectie Mellon te Washington. Groot opzien baarde dan ook vanzelfsprekend de publicatie van Dr. Bredius in de Burlington Magazine van de Emmausgangers van den meester, een doek dat zelfs voluit gesigneerd is en tot een van de grootste en meest aangrijpende werken van den Delftschen kunstenaar behoort.

De afbeelding van het geheel en een drietal fragmenten, die in dit jaarverslag zijn opgenomen, geven uit den aard der zaak niet de volle schoonheid van deze schepping weer. Daarvoor is bij Vermeer de kleur een te belangrijke factor. De kleuren zijn ook hier karakteristiek voor den kunstenaar. Het diepe, stralende blauw van het gewaad van Christus trekt dadelijk de aandacht, mede als contrast met het citroen-geel van de pij van de rechtsche figuur. De discipel links is gekleed in het fijnste parel-grijs, dat men zich denken kan. De dienstmaagd ten slotte is in zwart-grijs met een vlek bruin-rood. Het is het kleuren-gamma, dat geen ander kunstenaar weet te openbaren.

Vermeer heeft hier het Bijbelsche verhaal gesublimeerd. Weergegeven is het moment dat Christus, over wien al het aardsche leed is heengegaan, zoo juist het brood gebroken heeft en de hand ter zegening opheft. De leerlingen bevroeden thans wie zij in hun midden hebben. De grootste stilte heerscht; geen luid gebaar stoort de sereene rust. In diepe vereering zien zij tot den Meester op. De dienstmaagd heeft het wit-Delftsche kruikje zoo juist op tafel neergezet. Haar hand rust nog op het oor. Een innige band bindt allen tezamen.

In uiterste soberheid en groot gezien zijn de figuren gegroepeerd rondom een tafel, bedekt met een wit laken op een donker-blauw kleed. Nobeler schepping heeft de kunst misschien nimmer voortgebracht! Vermeer volgde hier den naturalistischen stijl, die door Caravaggio was geïntroduceerd en in Holland vooral bij de Utrechtsche school bewonderaars vond. Ook de Italiaansche meester schilderde dat onderwerp, maar hoe ver staat hij in geest van den Hollandschen kunstenaar af!

JOHANNES VERMEER (1632—1675).

De Emmausgangers.

JOHANNES VERMEER

De Emmausgangers (detail).

JOHANNES VERMEER

De Emmausgangers (detail).

JOHANNES VERMEER

De Emmausgangers (detail).

Wanneer schilderde de groote kunstenaar dit bezonken meesterwerk? Het oeuvre van Vermeer is klein, het gaat nauwelijks boven de 40 uit en zij vallen in een betrekkelijk kort tijdsbestek. Uit de laatste periode zijn in ieder geval de allegorie van het Nieuwe Testament, dat met de collectie Friedsam in het Metropolitan Museum te New-York terecht kwam en de twee interieurs in de National Gallery te Londen. Eén werk, de „Koppelaarster” te Dresden, is vroeg. Het is 1656 gedateerd. Daarvóór zullen de „Christus bij Martha en Maria” uit het Museum te Edinburgh, dat velen zich nog wel van de Vermeertentoonstelling in Boymans zullen herinneren, en de „Diana” van het Mauritshuis ontstaan zijn. De compositie van de Emmausgangers is echter veel bezonken en de kleuren zijn verfijnder. Ik zou het daarom omstreeks 1660 na de „Melkmeid” van het Rijksmuseum, dat mijns inziens de schakel vormt tusschen den vroegen tijd en de latere werken, ongeveer terzelfdertijd als het „Meisjeskopje” in het Mauritshuis willen plaatsen. Hoe het ook zij, wij kunnen er ons slechts over verheugen, dat dit ongeëvenaarde meesterwerk thans dank zij aller samenwerking onze nationale kunstschaten heeft verrijkt.

D. HANNEMA.
